

एककम् १

आर्द्रता

पाठः २

व्रज हरितम्

क.) अधः प्रदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि कोष्ठकात् निर्धार्य लिखत ।

1. पितरौ कृतज्ञतापूर्वं कम् अनमताम् ?

(वृक्षराजम् , तापसीम् , शारिकाम्)

Ans . वृक्षराजम्

2. वृक्षस्य अधः कः वसति ?

(कर्कटः , शारिका , सर्पः)

Ans . सर्पः

3. शारिकायाः पुरतः काम् अपश्यत् ?

(अनुजाः , तापसी , माता)

Ans . तापसी

4. कौ भोजनमन्विष्य गतौ ?

(पितरौ , सुहृदः , वृक्षराजः)

Ans . पितरौ

5. वृक्षस्य अधः किम् अपश्यम् ?

(तण्डुलान् ,फलान् , माता)

Ans . तण्डुलान्

6. हा हतोऽस्मि कस्य रोदनमिदम् ?

(पक्षिणः ,लुब्धकस्य ,वृक्षस्य)

Ans . लुब्धकस्य

7 एषः सर्वदा अस्मान् परित्रातुं व्यग्रः आसीत् । एषः कः ?

(व्याधः ,सर्पः , वृक्षराजः)

Ans .वृक्षराजः

8.सः अस्मान् पोतकानिव संरक्षति स्म । अत्र " सः "इत्यनेन कः उद्दिष्टः ?

(वृक्षराजः , लुब्धकः ,शारिका)

Ans .वृक्षराजः

9.शारिके! जानामि सर्व वृत्तान्तम् । कस्याः वचनमिदम् ?

(वृक्षस्य , मातुः ,तापस्याः)

Ans .तापस्याः

10.शुककथा कस्मिन् ग्रन्थे उपलभ्यते ?

(महाभारते , रामायणे ,रघुवंशे)

Ans .महाभारते

11.व्यासप्रणीतः इतिहासग्रन्थः कः ?

(रामायणम् , गीतगोविन्दम् ,महाभारतम्) Ans .महाभारतम्

12. पञ्चमवेदः इति प्रख्यातः ग्रन्थः कः ?

(महाभारतम् ,भगवद्गीता ,रामायणम्)

Ans . महाभारतम्

अव्ययम् ।

आव्ययमेमानात्ते नाशमील्लात्तत्ते एनार्तमां आतायत्

सदृशं त्रिषु लिङ्गेषु सर्वासु च विभक्तिषु ।

वचनेषु च सर्वेषु यन्न व्येति तदव्ययम् ॥

मृगे लीडे गजेऽल्लील्लृ० एल्लावीक्षतीक्ष्णील्लृ० वचनाज्ञाल्लील्लृ०

यातेानानेानाशमील्लातेत आताणे० आव्यय०.

इति आव्ययाज्ञाशे० उल्लिखितात्तीत्ते० उल्लिखितात्तीत्ते० विवक्षीक्षेप्तुग्न०.

1. नीत्याव्ययाज्ञाशे० आमव साधारणाव्ययाज्ञाशे०
उत्ता-न ,च, अपि ,सह, साकं, समं, विना, यदा, तदा यथा, तथा.....

2. नीत्याव्ययाव्ययाज्ञाशे० आव मृव्युमायृ० मृगे वीयतील्लृ०

कृत्वान्तम् ,ल्यबन्तम् ,तुमुन्नन्तम् एनीज्ञान०.

कृत्वान्तम्-कृत्वान्तम् (यात्र + कृत्वा प्रत्यय०)

क्रीययोदाप्तृ० कृत्वा प्रत्यय० चेत्तत्ताणे० (कृत्वान्तम्) कृत्वान्तम्
आव्यय० नीत्याव्ययाव्ययाज्ञाशे० उत्ता- गत्वा, पठित्वा.....

ल्यबन्तम् -ल्यवान्तम् आव्यय०(उपसर्गृ० + क्रीयायात्र+ ल्यप्र
प्रत्यय०)

क्रीयफ्लृ० मृर्हप्तृ० उपसर्गृ० वज्जकयृ० पीनीटृ० ल्यप्तृ० एन प्रत्यय०
क्लीटृ० चेत्तयोदाशे० उल्लिखिता आव्ययमाण०.ल्यवान्तम्
आव्यय०. उत्ता-विलिख्य, विचिन्त्य .....

तुमुन्नन्तम् (ऊमूलात्ताव्ययः) (क्रीय + ऊमूलं प्रत्ययः)

क्रीयफ्लॉप्पूं ऊमूलं प्रत्ययं चेरत्ताणं ऊमूलात्ताव्ययं

गीञ्ज्ञाभिष्मीक्षणतः उडा - गन्तुम्.....

ख. पाठभागस्थं साधारणाव्ययानि चित्वा लिखत ।

न,च,एव नूनं, तदा, यथा.....

1 अध- प्रदत्तं वाक्यं पठित्वा-अव्ययपदं चित्वा लिखत ।

नाहं गच्छामि ।

उत्तरं - न ।

2 पाठभागस्थं क्तान्त-ल्यबन्त-तुमुन्नन्ताव्ययानि चित्वा पट्टिकां पूर्यत ।

उडाहरणाङ्गश्च मात्रौ केवलक्षणं कट्टीकर्णं बाक्षी शूटी

कलेणत्तीलेफ्टूलक .

क्त्वान्तम् ।	ल्यबन्तम् ।	तुमुन्नन्तम् ।
श्रुत्वा. त्यक्त्वा.....	विचिन्त्य, विस्मृत्य, आदृ- त्य , आशिलष्य.....	गन्तुम्, आचरितुम्, परित्रातुम्, दोलयितुम् , ...

ग. कमाण्डूंडकुमीकरणत्तीले विविध मात्रककर्ण

1 कथास्तम्भं क्रमीकुरुत । (कम क्रमत्तीलेफ्टूलक)

क .पितरौ भोजनमन्विष्य गतौ ।

ख. शारिका पुरतः स्मिताननां कश्चन तापसीम् अपश्यत् ।

ग. तस्याः तसं मन इव दिशः अरुणिम्ना लिसाः ।

घ.वृक्षस्य एकाशुष्कशाखा कस्यचित् जालधारिणः लुब्धकस्य शिरसि
अपतत् इव ।

ड.एतं वृक्षं त्यक्त्वा मम बान्धवाः पक्षिणश्च सर्वे गताः ।

Ans –

क.पितरौ भोजनमन्विष्य गतौ ।

ग.तस्याः तसं मन इव दिशः अरुणिम्ना लिपाः ।

घ.वृक्षस्य एका शुष्कशाखा कस्यचित् जालाधारिणः लुब्धकस्य
शिरसि अपतत् इव ।

ड.एतं वृक्षं त्यक्त्वा मम बान्धवाः पक्षिणश्च सर्वे गताः ।

ख.शारिका पुरतः स्मिताननां कश्चन तापसीम् अपश्यत् ।

2 कथास्तम्भं क्रमीकुरुत ।

क.सा वात्सल्यपूर्णे चक्षुषा तां विलोक्य स्मितमुखी अभूत् ।

ख.अहो वृक्षराज अस्मानरक्षत् इति संचित्य सर्वे समाश्वस्ता ।

ग.मेघः अमृतम् अवर्षयत् ।

घ.वृक्षस्य आर्द्रता सर्वदा मातुः स्पर्शमिव आश्वासदायिन्यभवत् ।

ड.किन्तु अहं कुत्रापि न गच्छामि ।

Ans -

ख. अहो वृक्षराज अस्मानरक्षत् इति संचित्य सर्वे समाश्वस्ता ।

घ .वृक्षस्य आर्द्रता सर्वदा मातुः स्पर्शमिव आश्वासदायिन्यभवत् ।

ड.किन्तु अहं कुत्रापि न गच्छामि ।

क.पितरौ भोजनमन्विष्य गतौ ।

ग.मेघः अमृतम् अवर्षयत् ।

3.कथास्तम्भं क्रमीकुरुत ।

क. तयोः आगानकालं यावत् वृक्षम् एव पितरौ ।

ख.पितरौ भोजनमन्विष्य गतौ ।

ग.नाहं गच्छामि ,नाहं गच्छामि भवन्तं विहाय नाहं कुत्रापि गच्छामि ।

घ.तत्सर्वं विस्मृत्य आपदि एतं अनादृत्य गन्तुं नाहं समर्था ।

ड.भवन्तः गच्छन्तु ,नाहमधुना आगच्छामि ।

Ans -

ड भवन्तः गच्छन्तु ,नाहमधुना आगच्छामि ।

घ. तत्सर्वं विस्मृत्य आपदि एतं अनादृत्य गन्तुं नाहं समर्था ।

ग. नाहं गच्छामि ,नाहं गच्छामि भवन्तं विहाय नाहं कुत्रापि गच्छामि ।

ख पितरौ भोजनमन्विष्य गतौ ।

क. तयोः आगमनकालं यावत् वृक्षम् एव पितरौ ।

4.कथास्तम्भं क्रमीकुरुत ।

क.शारिके ,जानामि सर्वं वृत्तान्तम् ।

ख.एतं वृक्षं त्यक्त्वा मम बान्धवाः पक्षिणश्च सर्वे गताः ।

ग.विगलित लक्षस्य व्याधस्य शरेण वृक्षः विद्धः ।

घ.किन्तु अहं कुत्रापि न गच्छामि ।

ड.शारिका पुरतः स्मिताननां कश्चन तापसीम् अपश्यत् ।

Ans –

ग. विगलित लक्षस्य व्याधस्य शेरेण वृक्षः विद्धः ।

ख. एतं वृक्षं त्यक्त्वा मम बान्धवाः पक्षिणश्च सर्वे गताः ।

घ. किन्तु अहं कुत्रापि न गच्छामि ।

ड. शारिका पुरतः स्मिताननां कश्चन तापसीम् अपश्यत् ।

क. शारिके, जानामि सर्वं वृत्तान्तम् ।

घ. प्रदत्तं गद्यभागं पठित्वा अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि
लिखत ।

(ଗଭୁବାଗ୍ନ ବାୟିଶ୍ଵିଙ୍କ ତାଙ୍ଗ ତାଙ୍ଗିରିକ୍କାନ ହୋଭୁଜାଙ୍ଗୁରୁତ୍ତରୀୠ
୮୫୫୩)

अहो ! वृक्षराजः अस्मानरक्षत् इति संचिन्त्य सर्वे
समाश्वस्ताः । अस्तमुपगते भास्वति प्रत्यागतौ पितरौ कृतज्ञतापूर्व
वृक्षराजम् अनमताम् । वृक्षस्य आर्द्रता सर्वदा मातुः स्पर्शमिव
आश्वासदायिनी अभवत् ।

तस्याः मनोमुकराः पुनः पुनः घटनाः प्रतिफालयन्
अवर्तत । प्रातः निर्झर्याः कलरवं श्रुत्वा , शाखामृगाणां लाङ्गूलान्तोलनं
च दृष्टा , शाखायां मन्दं मन्दं आन्तोलयन्ती अहं व्याधस्य
लक्ष्यमभवम् । वृक्षस्य अधः कोटरवासी कश्चन सर्पः व्याधस्य
पादयोरन्तरेण झटिति असरत् । विगलितलक्ष्यस्य व्याधस्य शेरेण
वृक्षः विद्धः ।

यद्यपि अहं रक्षिता तथापि विषबाधितः अयं वृक्षः क्रमेण
नाशोन्मुखो अभवत् । एतं वृक्षं त्यक्त्वा मम बान्धवाः पक्षिणश्च
सर्वे गताः । किन्तु अहं कुत्रापि न गच्छामि ।

प्रश्नाः (क) वृक्षस्य आर्द्रता कीदृशः अभवत् ?

Ans - वृक्षस्य आर्द्रता सर्वदा मातुः स्पर्शमिव आश्वासदायिनी
अभवत् ।

(ख) वृक्षस्य अधः कः वसति ?

Ans - कोटरवासी कश्चन सर्पः वसति ।

(ख) वृक्षः कथं नाशोन्मुखः अभवत् ?

Ans - विगलितलक्षस्य व्याधस्य शरेण वृक्षः विद्धः अभवत् ।

(ग) गद्यभागं पठित्वा उचितशीर्षकं लिखत ।

(ഗദ്യഭാഗം വായിച്ചീട് ഉചിതമായ ഫീൽഷകം ഐജയ്ക്ക്)

ഡ. പ്രദत്തം ഗദ്യഭാഗം പഠിത്വാ സംഗൃഹ്യ ലിക്കത ।

मातुः पक्षान्तः निद्रासुखमनुभूयमानाः वयं यथाकथञ्चित्
सुसोत्थिताः । पितरौ भोजनन्विष्य गतौ । तयोः आगमनकालं यावत्
वृक्ष एव पितरौ । स अस्मान् पोतकानिव संरक्षति स्म ।

मम अनुजानां शब्दं श्रुत्वा एव नीडात् बहिरागता । वृक्षस्य
अधः तण्डुलानाहर्तुं उद्युक्तायां हा हतोऽस्मि इति रुदितमश्रौषम् ।
वृक्षस्य एका शुष्कशाखा कस्यचित् जालधारिणः लुब्धकस्य शिरसि
अपतत् इव ।

अहो वृक्षराजः अस्मानरक्षत् इति संचिन्त्य सर्वे
समाश्वस्ताः । अस्तमुपगते भास्वतिप्रत्यागतौ पितरौ कृतज्ञतापूर्व

वृक्षराजम् अनमताम् । वृक्षस्य आद्रिता सर्वदा मातुः स्पर्शमिव
आश्वासदायिनी अभवत् ।

च.पितरौ कृतज्ञतापूर्वं वृक्षराजम् अनमत् । एतत् सन्दर्भं मनसि
निधाय सम्भाषणं पूरयतु ।

माता - पुत्री शारिके ।

शारिका - ..... ।

माता - कुतः त्वं भीता इव दृश्यते ?

शारिका - ..... ।

माता - लुब्धक इति , क सर्वान् अरक्षत् ?

शारिका - ..... ।

माता - वृक्षराजं सधन्यवादं प्रणमाम ।

उत्तरम् -

माता - पुत्री शारिके ।

शारिका - माता ।

माता - कुतः त्वं भीता इव दृश्यते ?

शारिका - लुब्धकः माम् आक्रामयितुम् उद्बुक्तः ।

माता - लुब्धक इति , क सर्वान् अरक्षत् ?

शारिका - .वृक्षराजः ।

माता - वृक्षराजं सधन्यवादं प्रणमाम ।

Navadhara Kozhikode Team In Association with Navadarsan 2020